

Republica Moldova

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

DECIZIE

DE INADMISIBILITATE

a sesizării nr. 113g/2025

privind excepția de neconstituționalitate
a articolului 9 alin. (13) lit. f) din Legea nr. 138 din 15 iunie 2012
privind sănătatea reproducerii și a articolului IV din Legea nr. 339 din 8
decembrie 2022 pentru modificarea unor acte normative (sănătatea
reproducerii)

*(modificarea condițiilor pentru prestarea serviciilor de
reproducere asistată medical)*

CHIȘINĂU
30 iulie 2026

Curtea Constituțională, judecând în componența:

nei Domnica MANOLE, *Președinte*,
dlui Ion MALANCIUC,
nei Viorica PUICA,
dlui Nicolae ROȘCA,
nei Liuba ȘOVA, *judecători*,
cu participarea nei Iulia Vartic, *asistent judiciar*,

Având în vedere sesizarea înregistrată la 12 mai 2025,
Examinând admisibilitatea sesizării menționate,
Având în vedere actele și lucrările dosarului,
Deliberând la 30 iulie 2026, în camera de consiliu,

Pronunță următoarea decizie:

PROCEDURA

1. La originea cauzei se află sesizarea privind excepția de neconstituționalitate a articolului 9 alin. (13) lit. f) din Legea nr. 138 din 15 iunie 2012 privind sănătatea reproducerii și a articolului IV din Legea nr. 339 din 8 decembrie 2022 pentru modificarea unor acte normative (sănătatea reproducerii), ridicată de dl avocat Victor Godonoagă, în interesele dlui Veaceslav Moșin, parte în dosarul nr. 10-832/2025, pendinte la Judecătoria Chișinău, sediul Ciocana.

2. Sesizarea a fost trimisă la Curtea Constituțională de dl judecător Valeriu Curicheru de la Judecătoria Chișinău, pe baza articolului 135 alin. (1) literele a) și g) din Constituție.

3. În cadrul examinării sesizării, domnul judecător Sergiu Litvinenco i-a prezentat Plenului o cerere de abținere de la examinarea cauzei. Analizând motivele invocate, Curtea Constituțională a decis admiterea cererii.

ÎN FAPT

A. Circumstanțele litigiului principal

4. La 17 decembrie 2024, Procuratura pentru Combaterea Criminalității Organizate și Cauze Speciale i-a acordat dlui Veaceslav Moșin calitatea de bănuț pentru comiterea traficului de organe, țesuturi și celule umane și practicarea ilegală a activității de întreprinzător, potrivit articolelor 158 alin. (3) lit. c) și 241 alin. (2) lit. f) din Codul penal.

5. La 13 martie 2025, printr-o ordonanță a procurorului de caz, dl Veaceslav Moșin a fost pus sub învinuire pentru comiterea infracțiunilor de care era bănuț, fiindu-i incriminată, în mod suplimentar, agravanta „de două sau mai multe persoane”, conform articolelor 158 alin. (3) lit. c) și e) și 241 alin. (2) lit. b) și f) din Codul penal.

6. La 16 aprilie 2025, dl Veaceslav Moșin a contestat, pe baza articolului 313 din Codul de procedură penală, ordonanța de punere sub învinuire în fața judecătorului de instrucție.

7. La 24 aprilie 2025, dl avocat Victor Godonoagă a ridicat, în interesele dlui Veaceslav Moșin, excepția de neconstituționalitate a articolului 9 alin.

(13) lit. f) din Legea nr. 138 din 15 iunie 2012 privind sănătatea reproducerii și a articolului IV din Legea nr. 339 din 8 decembrie 2022 pentru modificarea unor acte normative (sănătatea reproducerii).

8. Printr-o încheiere din 2 mai 2025, Judecătoria Chișinău a admis ridicarea excepției de neconstituționalitate și a sesizat Curtea Constituțională, în vederea soluționării acesteia.

B. Legislația pertinentă

9. Prevederile relevante ale Constituției sunt următoarele:

Articolul 23

Dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle

„(1) Fiecare om are dreptul să i se recunoască personalitatea juridică.

(2) Statul asigură dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle. În acest scop statul publică și face accesibile toate legile și alte acte normative.”

Articolul 28

Viața intimă, familială și privată

„Statul respectă și ocrotește viața intimă, familială și privată.”

Articolul 36

Dreptul la ocrotirea sănătății

„(1) Dreptul la ocrotirea sănătății este garantat.

(2) Minimul asigurării medicale oferit de stat este gratuit.

(3) Structura sistemului național de ocrotire a sănătății și mijloacele de protecție a sănătății fizice și mentale a persoanei se stabilesc potrivit legii organice.”

Articolul 46

Dreptul la proprietate privată și protecția acesteia

„(1) Dreptul la proprietate privată, precum și creanțele asupra statului sunt garantate.

(2) Nimeni nu poate fi expropriat decât pentru o cauză de utilitate publică, stabilită potrivit legii, cu dreaptă și prealabilă despăgubire.

(3) Averea dobândită licit nu poate fi confiscată. Caracterul licit al dobândirii se prezumă.

(4) Bunurile destinate, folosite sau rezultate din infracțiuni ori contravenții pot fi confiscate numai în condițiile legii.

(5) Dreptul de proprietate privată obligă la respectarea sarcinilor privind protecția mediului înconjurător și asigurarea bunei vecinătăți, precum și la respectarea celorlalte sarcini care, potrivit legii, revin proprietarului.

(6) Dreptul la moștenire a proprietății private este garantat.”

Articolul 54

Restrângerea exercițiului unor drepturi sau al unor libertăți

„[...]”

(3) Prevederile alineatului (2) nu admit restrângerea drepturilor proclamate în articolele 20-24.

(4) Restrângerea trebuie să fie proporțională cu situația care a determinat-o și nu poate atinge existența dreptului sau a libertății

Articolul 127

Proprietatea

„(1) Statul ocrotește proprietatea.

(2) Statul garantează realizarea dreptului de proprietate în formele solicitate de titular, dacă acestea nu vin în contradicție cu interesele societății.

(3) Proprietatea publică aparține statului sau unităților administrativ-teritoriale.

(4) Bogățiile de orice natură ale subsolului, spațiul aerian, apele și pădurile folosite în interes public, resursele naturale ale zonei economice și ale platoului continental, căile de comunicație, precum și alte bunuri stabilite de lege, fac obiectul exclusiv al proprietății publice.”

10. Prevederile relevante ale Legii nr 138 din 15 iunie 2012 privind sănătatea reproducerii sunt următoarele:

Articolul 9

Folosirea tehnologiilor de reproducere asistată medical

„[...]

(13) În domeniul reproducerii asistate medical sunt interzise:

[...]

f) prestarea serviciilor de reproducere asistată medical în lipsa unei autorizații sanitare de funcționare eliberate de Agenția Națională pentru Sănătate Publică și în lipsa autorizației eliberate de Ministerul Sănătății la propunerea Agenției de Transplant;

[...].”

11. Prevederile relevante ale Legii nr. 339 din 8 decembrie 2022 pentru modificarea unor acte normative (sănătatea reproducerii) sunt următoarele:

„Art. III - Legea nr.138/2012 privind sănătatea reproducerii (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2012, nr. 205–207, art.673), cu modificările ulterioare, se modifică după cum urmează:

[...]

Art. IV. – (1) Prevederile prezentei legi intră în vigoare la data de 1 ianuarie 2023.

(2) Guvernul, în termen de 6 luni de la data publicării prezentei legi în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, va pune actele sale normative în concordanță cu prevederile acesteia.”

ÎN DREPT

A. Argumentele autorului excepției de neconstituționalitate

12. Autorul sesizării afirmă că, prin Legea nr. 339 din 8 decembrie 2022, legislatorul a introdus condiția obținerii unei autorizații eliberate de Ministerul Sănătății, la propunerea Agenției de Transplant, pentru a presta servicii de reproducere asistată medical. Totodată, legislatorul a stabilit că această condiție intră în vigoare la 1 ianuarie 2023, iar Guvernul este obligat ca, în termen de 6 luni, să aducă actele sale normative în concordanță cu prevederile acesteia. În acest mod, autorul consideră că legislatorul a omis să reglementeze o perioadă de tranziție pentru prestarea serviciilor de reproducere asistată medical pe baza noii condiții.

13. Autorul mai consideră că această omisiune legislativă lipsește persoanele de dreptul la tratamentul infertilității, inclusiv cu folosirea tehnologiilor de reproducere asistată medical, fiind contrară articolelor 36 și 47 din Constituție. Așadar, măsura în discuție, în viziunea autorului sesizării, este contrară obligației pozitive a statului de a asigura accesul la servicii

medicale. De asemenea, omisiunea în discuție a condus la învinuirea autorului de practicarea ilegală a activității de întreprinzător și, totodată, îi restrânge dreptul de a desfășura o anumită activitate profesională sau comercială, contrar articolului 28 din Constituție.

14. În același timp, autorul pretinde încălcarea dreptului la proprietate privată, protejat de articolele 46 și 127 din Constituție. Acesta susține că serviciile de reproducere asistată medical pe care le presta generau venituri, care reprezentau „bunuri” în sensul Convenției Europene a Drepturilor Omului. Totuși, noua condiție legală de autorizare a serviciilor de reproducere asistată medical, care a intrat în vigoare la scurt timp după adoptarea ei, fără a reglementa o perioadă de tranziție pentru aceasta, a condus la imposibilitatea legală de a presta aceste servicii.

15. Mai mult, autorul susține că, deși noua condiție a intrat în vigoare la 1 ianuarie 2023, iar Guvernul era obligat să adopte în termen de 6 luni un regulament care să stabilească criteriile de acreditare pentru prestarea serviciilor de reproducere asistată medical, un asemenea cadru normativ nu există nici la data formulării respectivei excepții de neconstituționalitate. Proiectul de Regulament privind aplicarea tehnologiilor de reproducere asistate medical se afla la etapa consultărilor publice, organizate de Ministerul Sănătății. De asemenea, niciun prestator de servicii medicale public sau privat nu deține încă autorizații eliberate de Ministerul Sănătății la propunerea Agenției de Transplant, impusă de Legea nr. 339 din 8 decembrie 2022. În pofida acestui fapt, prestatori de servicii medicale private au participat la programele naționale și municipale de suport financiar al cuplurilor infertile pentru efectuarea unei proceduri de fertilizare in vitro din 2024.

16. În fine, autorul îi cere Curții să declare neconstituțională pretinsa omisiune legislativă de a stabili o perioadă de tranziție pentru obținerea autorizației eliberate de Ministerul Sănătății la propunerea Agenției de Transplant necesară pentru prestarea serviciilor de reproducere asistată medical și să ofere o soluție provizorie în acest sens.

17. Acesta susține că omisiunea legislativă contestată contravine articolelor 1 alin. (3), 23, 28, 36, 46, 47, 54 și 127 din Constituție.

B. Aprecierea Curții

18. Examinând admisibilitatea sesizării privind excepția de neconstituționalitate, Curtea constată următoarele.

19. În conformitate cu articolul 135 alin. (1) literele a) și g) din Constituție, controlul constituționalității legilor ține de competența Curții Constituționale. Curtea observă că, prin Legea nr. 339 din 8 decembrie 2022 pentru modificarea unor acte normative (sănătatea reproducerii), legislatorul a modificat Legea nr. 138 din 15 iunie 2012 privind sănătatea reproducerii și a introdus, *inter alia*, condiția deținerii unei autorizații eliberate de Ministerul Sănătății la propunerea Agenției de Transplant pentru prestarea serviciilor de reproducere asistată medical.

20. Întrucât, în jurisprudența sa, instanța de contencios constituțional a notat că dispozițiile de modificare și de completare a unui act legislativ se încorporează, de la data intrării lor în vigoare, în actul de bază, identificându-se cu acesta (HCC nr.19 din 31 octombrie 2023, § 28), Curtea își va raporta obiectul analizei, pe de o parte, la articolul 9 alin. (13) lit. f) din Legea nr.

138 din 15 iunie 2012 privind sănătatea reproducerii, iar, pe de altă parte, la articolul IV din Legea nr. 339 din 8 decembrie 2022 pentru modificarea unor acte normative (sănătatea reproducerii), în măsura în care acesta reglementează intrarea în vigoare și obligația Guvernului de conformare a actelor sale normative.

21. Sesizarea privind excepția de neconstituționalitate a fost ridicată de avocatul unei părți în proces. Astfel, Curtea constată că sesizarea este formulată de subiectul căruia i s-a conferit acest drept, pe baza articolului 135 alin. (1) literele a) și g) din Constituție.

22. Obiectul sesizării îl constituie pretinsa omisiune legislativă de a stabili o perioadă de tranziție pentru obținerea autorizației eliberate de Ministerul Sănătății la propunerea Agenției de Transplant pentru prestarea serviciilor de reproducere asistată medical din articolele 9 alin. (13) lit. f) din Legea nr. 138 din 15 iunie 2012 privind sănătatea reproducerii și IV din Legea nr. 339 din 8 decembrie 2022 pentru modificarea unor acte normative (sănătatea reproducerii). Curtea constată că prevederile contestate nu au făcut anterior obiect al controlului de constituționalitate din această perspectivă.

23. Excepția de neconstituționalitate a fost ridicată într-o cauză în care se examinează plângerea împotriva ordonanței de punere sub învinuire. Astfel, în cauza în care a fost ridicată excepția este contestată legalitatea acuzației. Având în vedere că acuzația vizează pretinsa practicare ilegală a activității de întreprinzător desfășurată fără autorizația introdusă prin Legea nr. 339 din 8 decembrie 2022 pentru modificarea unor acte normative (sănătatea reproducerii) în articolul 9 alin. (13) lit. f) din Legea nr. 138 din 15 iunie 2012, Curtea consideră că prevederile criticate ar putea fi aplicate în cauza în care a fost ridicată excepția (a se vedea HCC nr. 39 din 21 decembrie 2021, § 16).

24. Autorul excepției susține că prevederile contestate încalcă articolele 1 alin. (3) (*preeminența dreptului*), 23 (*dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle*), 28 (*viața intimă, familială și privată*), 36 (*dreptul la ocrotirea sănătății*), 46 (*dreptul la proprietate privată și protecția acesteia*), 47 (*dreptul la asistență și protecție socială*), 54 (*restrângerea exercițiului unor drepturi sau al unor libertăți*) și 127 (*proprietatea*) din Constituție.

25. Referitor la articolele 1 alin. (3) și 23 și 54 din Constituție, Curtea subliniază că acestea nu au o aplicabilitate autonomă. Pentru a fi aplicabile, autorul excepției de neconstituționalitate trebuie să demonstreze existența unor ingerințe în drepturi substanțiale garantate de Constituție. Abia în cadrul analizei caracterului justificat al ingerinței, Curtea poate aplica prevederile acestor articole (a se vedea DCC nr. 55 din 29 mai 2025, § 22).

26. Referitor la incidența articolului 28 din Constituție, autorul susține că lipsa unei perioade tranzitorii pentru prestarea serviciilor de reproducere asistată medical pe baza noii cerințe de autorizare a condus la învinuirea autorului de practicare ilegală a activității de întreprinzător și îi restrânge dreptul de a desfășura o anumită activitate profesională. Curtea notează că, potrivit jurisprudenței Curții Europene, noțiunea de viață privată nu exclude, în principiu, activitățile de natură profesională sau comercială. Totuși, Curtea Europeană a menționat că declanșarea procedurilor penale implică o imixtiune în viața privată și de familie a inculpatului și că nu există o încălcare a articolului 8 din Convenție, dacă nu se depășește ceea ce este necesar și

inevitabil într-o astfel de situație (*Sannino v. Italia* (dec.), 24 februarie 2005; *Calmanovici v. România*, 1 iulie 2008, § 137). Astfel, Curtea constată că autorul nu a demonstrat contrarietatea normei contestate cu articolul 28 din Constituție.

27. Referitor la incidența articolelor 36 și 47 din Constituție, Curtea observă că, în acest capăt de cerere, autorul susține încălcarea dreptului pacienților și al cuplurilor infertile de a avea acces la servicii de reproducere asistată medical. Aceste persoane nu sunt părți în cauza penală. Potrivit jurisprudenței sale, în cazul excepțiilor de neconstituționalitate în care autorul sesizării a abordat problema respectării drepturilor unor persoane terțe și din a căror eventuală admitere autorul nu ar profita direct, Curtea a considerat că aceste sesizări reprezintă *actiones populares* (a se vedea DCC nr. 174 din 11 noiembrie 2021, §§ 52-53). Astfel, Curtea observă că autorul pretinde încălcarea drepturilor unor persoane care nu sunt parte la proces și, prin urmare, în acest capăt al său, sesizarea este inadmisibilă.

28. Curtea notează, cu titlu suplimentar, că reglementarea unui regim de autorizare pentru serviciile de reproducere asistată medical urmărește un scop legitim: protecția sănătății publice, siguranța pacienților, calitatea serviciilor medicale și trasabilitatea țesuturilor și celulelor reproductive.

29. Cu privire la articolele 46 și 127 din Constituție, Curtea reține că acestea garantează dreptul de proprietate și corespund, în substanță, articolului 1 din Protocolul nr. 1 la Convenția Europeană a Drepturilor Omului. Totuși, dreptul de proprietate nu garantează dreptul necondiționat de a desfășura o activitate medicală supusă autorizării și supravegherii statului.

30. În acest context, Curtea observă că, până la modificările făcute de legislator prin Legea nr. 339 din 8 decembrie 2022, prestarea serviciilor de reproducere umană era interzisă în lipsa autorizațiilor sau a licențelor necesare (a se vedea articolul 9 alin. (3) lit. e) din Legea cu privire la sănătatea reproducerii, în redactarea de până la intrarea în vigoare a Legii nr. 339/2022), iar activitățile privind reproducerea umană asistată medical erau coordonate și monitorizate de Ministerul Sănătății (a se vedea articolul 9 alin. (13) din Legea cu privire la sănătatea reproducerii, în redactarea de până la intrarea în vigoare a Legii nr. 339/2022). Prin urmare, autorul nu putea avea o așteptare legitimă de a presta, fără a se adapta la noile standarde legale, o activitate medicală care implică interese majore pentru sănătatea publică.

31. Curtea notează că, prin Legea nr. 339 din 8 decembrie 2022, legislatorul a inclus țesuturile și celulele reproductive, țesuturile și celulele embrionare și fetale (inclusiv celulele hematopoietice embrionare) în obiectul de reglementare al Legii privind transplantul de organe, țesuturi și celule umane (a se vedea articolul II pct.1 din Legea nr. 339 din 8 decembrie 2022). Totodată, legislatorul a modificat și articolul 9 din Legea cu privire la sănătatea reproducerii, stabilind interdicția de a presta servicii de reproducere asistată medical în lipsa unei autorizații sanitare de funcționare eliberate de Agenția Națională pentru Sănătate Publică și în lipsa autorizației eliberate de Ministerul Sănătății la propunerea Agenției de Transplant (a se vedea articolul III pct. 4 din Legea nr. 339 din 8 decembrie 2022). Această opțiune legislativă ține de politica statului în domeniul sănătății și urmărește alinierea cadrului național la standardele europene privind calitatea, siguranța și trasabilitatea materialului biologic utilizat la om.

32. Autorul excepției de neconstituționalitate invocă lipsa, la un anumit moment, a cadrului normativ subsecvent necesar obținerii autorizației și, prin aceasta, opinează că ar exista o pretinsă omisiune legislativă de a stabili o perioadă de tranziție pentru obținerea autorizației eliberate de Ministerul Sănătății la propunerea Agenției de Transplant potrivit articolului 9 alin. (13) lit. f) din Legea nr. 138 din 15 iunie 2012 privind sănătatea reproducerii.

33. Curtea observă că, potrivit articolului 48 alin. (3) din Legea privind actele normative, dispozițiile tranzitorii ale unei legi pot indica o perioadă de tranziție necesară implementării dispozițiilor actului normativ și perioada necesară pentru aducerea legislației în conformitate cu noile norme juridice.

34. În acest sens, Curtea notează că, prin articolul IV alin.(2) din Legea nr. 339/2022, Guvernul, în termen de 6 luni de la data publicării acestei legi în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, a fost obligat să aducă actele sale normative în concordanță cu prevederile acesteia, termenul fiind calculat de la publicarea acestei legi în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, *i.e.* de la 30 decembrie 2022.

35. Cu privire la executarea legii și la controlul executării legii, Curtea reiterează că hotărârile Guvernului sunt acte de reglementare secundară (*secundum legem*), care sunt emise în vederea executării legilor și, prin urmare, trebuie să nu contravină acestora. Jurisprudența Curții Constituționale abordează, *mutatis mutandis*, problemele care afirmă că o hotărâre a Guvernului contravine unei legi și cele care pretind o omisiune a Guvernului de a executa o lege. Aceste situații vizează cazurile privind neconcordanța dintre lege și actele normative care aplică legea, fiind obiectul controlului de legalitate, și nu al celui de constituționalitate (a se vedea DCC nr. 85 din 30 iunie 2022, § 28). Astfel, Curtea reține că problema invocată de autorul excepției în capătul de sesizare referitor la articolele 46 și 127 din Constituție nu constituie o problemă de constituționalitate, ci una de aplicare a legii.

36. În concluzie, Curtea reține că pretinsa omisiune invocată de autor nu are la bază o încălcare a Constituției. Curtea notează că autorul nu a demonstrat existența unei ingerințe directe și actuale într-un drept constituțional propriu, care să rezulte din textul legal contestat. Criticile sale vizează drepturile unor terți, modul de executare a legii și legalitatea acuzației penale, aspecte care excedează competenței Curții.

37. Prin urmare, pe baza celor menționate mai sus, Curtea constată că sesizarea privind excepția de neconstituționalitate este inadmisibilă și nu poate fi acceptată pentru examinare în fond.

Din aceste motive, pe baza articolelor 135 alin. (1) literele a) și g), 140 alin. (2) din Constituție, 27 alineatele (2), (3) lit. d), (4) lit. d), 37 și 40 din Legea cu privire la Curtea Constituțională, Curtea Constituțională

DECIDE:

1. Se declară inadmisibilă sesizarea privind excepția de neconstituționalitate articolului 9 alin. (13) lit. f) din Legea nr. 138 din 15 iunie 2012 privind sănătatea reproducerii și a articolului IV din Legea nr. 339 din 8 decembrie 2022 pentru modificarea unor acte normative (sănătatea reproducerii), ridicată de dl avocat Victor Godonoagă, în interesele dlui

Veaceslav Moșin, parte în dosarul nr. 10-832/2025, pendinte la Judecătoria Chișinău, sediul Ciocana.

2. Prezenta decizie este definitivă, nu poate fi supusă niciunei căi de atac, intră în vigoare la data adoptării și se publică în Monitorul Oficial al Republicii Moldova.

Președinte

Domnica MANOLE

Chișinău, 30 iulie 2026

DCC nr. 121

Dosarul nr. 113g/2025